

**Oddelek za geografijo
Znanstveni inštitut
Filozofska fakulteta
Aškerčeva 2, 1000 Ljubljana**

**RAZVOJNI PROBLEMI IN SOCIALNOGEOGRAFSKA
ANALIZA NASELJA STOPERCE**

**Mojca Gregorin
Katja Pandel
Borut Peršolja
Maja Poljšak
Blaž Repe
Marjan Šnajder
Katja Šnuderl**

**Projekt: MOŽNOSTI REGIONALNEGA IN PROSTORSKEGA RAZVOJA
SPODNJEGA PODRAVJA S PRLEKIJO**

Ljubljana, september 1996

Naročnik:

Ministrstvo za znanost in tehnologijo Republike Slovenije

Sofinancerji:

Mestna občina Ptuj, občina Ljutomer in občina Ormož

Izvajalec:

Inštitut za geografijo
Trg francoske revolucije 7

1000 Ljubljana

Nosilec naloge:

Angelca Rus

Nosilec projekta:

dr. Mirko Pak

**Mojca Gregorin, Katja Pandel, Borut Peršolja, Maja Poljšak, Blaž Repe,
Marjana Šnajder, Katja Šnuderl**

STOPERCE

UVOD

Da je bilo za raziskavo razvojnih možnosti izbrano naselje Stoperce so obstajali vsaj štirje razlogi: obrobni položaj naselja, za kmetijstvo močno omejeni naravni pogoji, s tem povezana razvojna zaostalost in minimalna centralnost.

Zbiranje informacij je temeljilo na terenskem delu 1. in 2. aprila 1996, ko so bila anketirana vsa gospodinjstva v naselju in so bili opravljeni tudi drugi razgovori. Posebna skrb je bila namenjena še proučevanju katastrskih podatkov in kart, statističnim podatkom in kompleksnemu opazovanju naravnih in družbenih sestavin prostora.

Naše delo je bilo na visoki ravni sodelovanja s prebivalci Stoperc, ki so nas toplo in gostoljubno sprejeli. Zahvala gre tudi učiteljicam in kuharici osnovne šole, predsedniku KS gospodu Antonu Galunu ter županu občine Majšperk gospodu Francu Bezjaku za pomoč in informacije. Vsi so pomagali pri ugotavljanju dokaj popolne podobe razvojnih problemov naselja Stoperce in širšega območja Haloz s podobnimi naravnimi pogoji ter socialno - ekonomskimi potenciali in značilnostmi.

Študentke in študenti 4. letnika
Oddelka za geografijo
Filozofske fakultete v Ljubljani

1. GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI HALOZ IN NASELJA STOPERCE

1.1 Lega in položaj ter predstavitev Stoperc

Naselje Stoperce leži v osrednjem delu **Gozdnatih Haloz**. Upravno sodijo Stoperce v **Krajevno skupnost (KS) Stoperce**, ki združuje katastrske občine (KO) **Kupčinja vrh, Stoperce** ter **Zgornja in Spodnja Sveča**. Od uvedbe nove lokalne samouprave je KS Stoperce del novo nastale občine **Majšperk**, prej pa je bila KS Stoperce del občine **Ptuj**.

Stoperce so razloženo naselje, ki se je razvilo v dnu in na pobočjih doline potoka Skraške. Naravni pogoji in gospodarska usmerjenost pogojujeta značilno poselitev prostora - razpršenost, z izredno nizko gostoto poselitve in trendi delne koncentracije v dolinskih predelih.

V naselju živi po popisu iz leta 1991 **251 prebivalcev v 78 gospodinjstvih**, v celotni KS Stoperce pa živi okrog 650 krajanov. Število prebivalcev se stalno zmanjšuje - indeks rasti v obdobju 1961/1991 je znašal 69.5. Povečuje se delež starega prebivalstva, neugodna pa je tudi izobrazbena in zaposlitvena sestava prebivalstva (v primarnem sektorju je zaposlenih kar 51% aktivnega prebivalstva).

V katastrski občini Stoperce je zemlja v lasti 52 posestnikov s povprečno velikostjo posestva 6.1ha. Ti posedujejo 688 parcel, katerih povprečna velikost znaša komaj 0.46ha. V KS Stoperce je 60 zaščitene kmetij (3). Razdrobljenost posesti, ki je deloma naravno pogojena, je eden izmed pomembnih zaviralnih razvojnih dejavnikov.

Preglednica 1: Površine in delež uporabljenih zemljišč kmečkih gospodarstev v KS Stoperce po popisu leta 1991 (3, str.15)

Krajevna skupnost		njive in vrtovi	travniki	pašniki	sadovnjaki	vinogradi	skupaj kmetijska zemljišča	gozd
Stoperce	ha	137.0	277.0	283.0	10.0	18.0	725.0	639.0
	%	18.9	38.2	39.0	1.4	2.5	100.0	

Stoperce, Žetale in Makole, ki predstavljajo današnje agrarno-upravne submikrocentre oziroma mikrocentre v Gozdnatih Halozah, so se razvila kot središča župnij in v preteklem stoletju osnovanih osnovnošolskih okolišev. Župniščem in šolam so se pridružili obrtniki - trgovina, gostilničar in tako imajo ta naselja sedaj urbanizirani videz in so brez pravega kmečkega prebivalstva. Od 47 anketiranih gospodinjstev jih je 12 kmečkih (25%), 22 polkmečkih (47%) in 13 nekmečkih (28%).

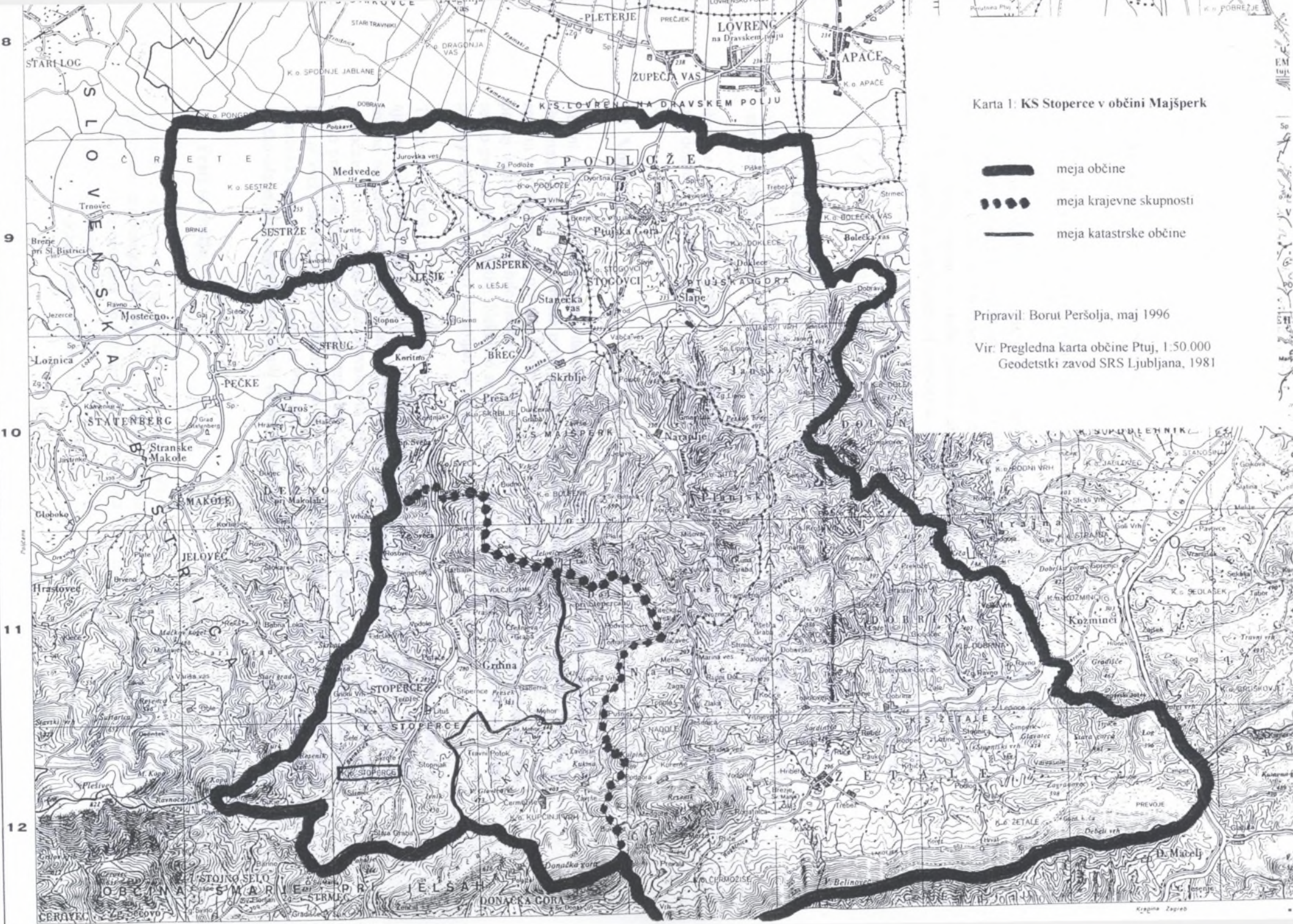
Izstopajoča razvojna problema sta slaba infrastruktura in pomanjkanje delovnih mest v kraju bivanja. Slabe cestne povezave, malo številni telefonski priključki, pomanjkanje kanalizacijskega omrežja, težave pri oskrbi s pitno vodo (vodovod oskrbuje gospodinjstva v dolini) so problemi, ki ne vplivajo ohrabrujoče, ko razmišljamo o ohranjanju poselitve in o gospodarskem razvoju. Delovnih mest v kraju bivanja praktično ni, ljudje dnevno hodijo na delo v Majšperk in Ptuj, v Rogatec in Rogaško Slatino.

Posebej naj omenimo cestno problematiko. Iz strukture cestnega omrežja (glej preglednico 2) je razvidno, da je v KS Stoperce tudi 5.5km regionalne ceste Majšperk - Stoperce - Rogatec. Kljub visokemu rangu je cesta v dolžini 2km neasfaltirana in v zimski polovici leta slabo ali sploh ne prevozna. V času terenskega dela v Stopercah, je bila cesta neprevozna zaradi zemeljskega (fotografiji št. 5 in 6). Za slovenske razmere neznamen problem, ki pa je prebivalcem znatno podaljšal dolžino in čas potovanja.

Pokazalo se je, da regionalna cesta ne predstavlja dejavnika, ki bi omogočal dnevno migracijo in zaustavil proces izseljevanja. Cesta takšna kot je, omogoča enosmerni tok oz. edino izseljevanje, zato je za nadaljni razvoj Stoperca in širšega območja Gozdnatih Haloz izrednega pomena, da se zagotovi nemoten prevoz in da cesta postane dejavnik regionalnega razvoja, ne pa dejavnik zaviranja.

Preglednica 2: Regionalne, lokalne in krajevne ceste v KS Stoperce v km leta 1992 (3)

	makadam	asfalt	skupaj
regionalne ceste	2.5	3.0	5.5
lokalne ceste	3.0	5.4	8.4
krajevne ceste	57.0	1.0	58.0
skupaj	62.5	9.4	71.9

Karta 1: KS Stoperce v občini Majšperk

- meja občine
- meja krajevne skupnosti
- meja katastrske občine

Prilavil: Borut Peršolja, maj 1996

Vir: Pregledna karta občine Ptuj, 1:50 000
Geodetski zavod SRS Ljubljana, 1981

2. NARAVNE ZNAČILNOSTI

2.1 Geološka sestava tal in relief

Haloze so po geološki sestavi izključno iz terciarnih kamenin. Ker so bile v oligocenu skoraj v celoti poplavljene, so starejšo osnovo prekrili miocenski sedimenti. Na območju Gozdnatih Haloz pripadajo miocenu trdi laporji in bituminozni (črni) peščeni laporji ter kremenov pesek, peščenjak, konglomerat in vložki peščene glin (Karta: Zahodne Haloze - Izrez geološke karte). Ti laporji so odpornejši od svetlosivih peščenih laporjev, ki prevladujejo v Vinorodnih Halozah in so imenitna osnova za rahle laporne prsti, na katerih odlično uspeva vinska trta. Ozka dolinska dna haloških potokov prekriva mlada aluvialna ilovnata-peščena naplavina, na katerih so boljši pogoji za travnike kot za njive (1).

Za Gozdnate Haloze je značilna antiklinalna zgradba v smeri JZ - SV. V tej smeri so tudi najvišje vzpetine: Jelovec 623m, Bolfenk 539m, Vildon 517m. Proti jugu se svet nekoliko zniža, tako da segajo uravnave slemen v višino 380-410m (Kupčinja vrh, Kočice), nato pa se svet močno dvigne v vrhove Plešivca 821m, Donačke gore 881m in Maclja 718m (1).

Glede na veliko reliefno energijo in morfološke oblike (višja slemena, kratka, strma pobočja, ozke doline) so Gozdnate Haloze bolj podobne nizkemu hribovju kot pa gričevju.

2.2 Vodovje

Glavni dejavnik pri oblikovanju današnjega reliefa je bila razvrstitev vodnega omrežja, ki jo v Gozdnatih Halozah tvori mreža petih potokov - Jelovski potok, Skrabska, Jesenica, Peklača in zgornji tok Rogatnice s pritoki. Potoki so razmeroma kratki in imajo velik strmec, so pa tudi precej vodnati, zato je bilo nekdaj na njih več mlinov. Doline potokov so zelo ozke, saj dno redko preseže širino 100m. Nekoliko se doline odpro le ob izlivih pritokov, tako da sta v vsej pokrajini širši le dolini pri Narapljah ob Jesenici in pri Stopercah ob Skrabski.

Tektonski premiki in asimetričnost vodne mreže so pripomogli k temu, da se smeri slemen in njihove višine hitro menjavajo že na majhne razdalje. Relief je močno razgiban, ker so prvotno enotno sedimentno odejo vode zaradi tektonskega dviga močno razrezale. Kljub temu pa do pretočitev in oblikovanja nižjih prevalov ni prišlo, zato so Gozdnate Haloze v osrednjem delu težko prehodne in so bile do nedavnega brez cestne povezave. Boljša je prehodnost na jugu, kjer je svet nekoliko nižji. Rogatnica se je vrezala globoko med Macelj in Donačko goro, Skrabska pa med Donačko goro in Plešivec in obe sta ustvarili s pritoki Sotle prevale preko Bočko-Maceljske pregrade, po katerih vodijo ceste proti Rogatcu.

2.3 Prsti in rastje

Na laporjih, če govorimo na splošno, se razvijajo rodovitne prsti. Zaradi fizikalnih in kemičnih dejavnikov, ter posegov ob obdelovanju, matični substrat hitro prepereva. Na različnih laporjih so se razvila sivorumena do temnejše rjava lapomata tla z ugodno talno klimo ter močno mikrobiološko dejavnostjo. Lahka peščenoilovnata tla imajo ugodno strukturo, primerno prepustnost in dobre vodno zračne razmere. Tla so humusno revna, na strmih pobočjih pa je

pogosta erozija. Prav to prispeva k temu, da je rodovitni zgornji horizont plitev in kljub ugodni strukturi občutljiv. Zato zahtevajo njivske in vinogradniške površine močno gnojenje s hlevskim gnojem. V kotanjah in globelih so tla globlja in bolj ilovnata, v mokrotnih dolinah pa tudi oglejena in primernejša za travne površine kot za obdelovanje (1, str.16).

Od naravnega rasti daje pokrajini poseben pečat gozd, ki porašča več kot polovico pokrajine. Gre predvsem za bukove in hrastove gozdove, ki so v preteklosti doživljali precejšnje posege. Iz gozda so izkoriščali tako lesno maso (drva, koli za vinograde) kot tudi steljo. Podrast je v teh gozdovih skromna, saj je plast humusa tenka, nekoliko drugače je le na dlje časa opuščenih tleh.

2.4 Klima

Ožje panonske obrobje, kamor spadajo celotne Haloze, je tipično prehodno področje, kjer se srečujeta in mešata omiljena alpska in omiljena panonska klima. Ilešič ocenjuje to podnebje kot zmerno kontinentalno ali subpanonsko. Po njegovem so glavne značilnosti toplo poletje, suha in sončna zgodnja jesen ter ostra zima.

Na področju Gozdnatih Haloz ni nobene meteorološke opazovalne postaje, zato navajamo podatke za postaji Pragersko (251m) in Žetale (330m). Za opazovalni niz v letih 1951-1980 so podatki naslednji (v Žetalah merijo le padavine):

Dolgoletna povprečna temperatura zraka za Pragersko je 9.2°C, najhladnejši je januar s povprečno temperaturo -1.4°C, najtoplejši pa julij z 18.8°C.

Dolgoletna količina padavin je 1002mm na Pragerskem in 1113mm v Žetalah. V ekstremno mokrih letih doseže letna količina padavin v Žetalah do 1500mm. Najmanj padavin pade pozimi, februarja (46mm Pragersko, 55mm v Žetalah), največ pa poleti, julija (127mm, 135mm).

V normalnih letih vremenske razmere omogočajo normalno pridelavo kmetijskih kultur, v sušnih letih pa posevki in nasadi trpijo pomanjkanje vode, prav tako pa manjka tudi pitne vode za gospodinjstva in živino.

3. SOCIALNOEKONOMSKE ZNAČILNOSTI NASELJA

3.1 Demografske značilnosti

a) Gibanje števila prebivalstva v obdobju 1961/91

Število prebivalcev v Stopercah se v obdobju 1961/91 stalno zmanjšuje, v tridesetih letih za 110 prebivalcev in sicer je bilo leta 1961 v Stopercah 361 prebivalcev, leta 1991 pa 251. Indeks rasti prebivalstva za obdobje 1961/91 je znašal 69,5.

Preglednica 3: Gibanje števila prebivalstva v obdobju 1961/91

Leto	1961	1971	1981	1991
št.preb.	361	331	282	251

Graf 1: Gibanje števila prebivalcev v obdobju 1961/91

Preglednica 4: Indeksi rasti prebivalstva v obdobju 1961/91

Obdobje	1991/61	1991/71	1991/81	1981/61	1981/71	1971/61
indeks rasti prebivalstva	69.5	75.8	89	78.1	85.1	91.6

b) Starostna sestava prebivalcev

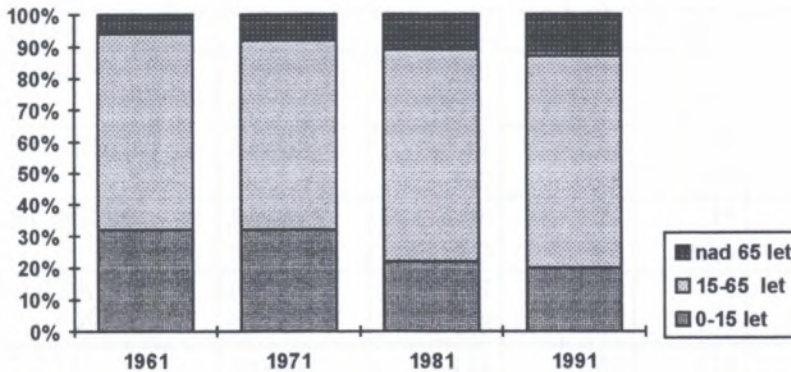
Leta 1961 je prevladovala starostna skupina prebivalcev od 15 do 65 let (62% vseh prebivalcev), sledila je skupina od 0 do 15 let (32%) in nazadnje skupina nad 65 let (6%). Leta 1991 se je starostna skupina od 15 do 65 let povečala (67%), prav tako se je povečal delež prebivalcev nad 65 let (13%), zmanjšal pa se je delež mladega prebivalstva do 15 let na 20%.

Indeks staranja prebivalcev (razmerje med številom prebivalcev starih 65 let in več / 0 do 15 let) je znašal leta 1961 19.5, leta 1991 pa 63.

Preglednica 5: Struktura prebivalstva po starostnih skupinah v obdobju 1961/1991

Leto	1961	1971	1981	1991
0 do 15 let	113 (32%)	106 (32%)	62 (22%)	51 (20%)
15 do 65 let	224 (62%)	197 (60%)	189 (67%)	168 (67%)
nad 65 let	22 (6%)	27 (8%)	31 (11%)	32 (13%)

Graf 2: Starostna sestava prebivalcev v obdobju 1961/91

Preglednica 6: Indeks staranja prebivalcev v obdobju 1961/91

Leto	1961	1971	1981	1991
indeks staranja prebivalstva.	19.5	22.5	50	62.7

Graf 3: Indeks staranja prebivalcev v obdobju 1961/91

c.) Izobrazbena sestava prebivalcev starih nad 15 let (primerjava med letoma 1981 in 1991)

Leta 1981 je bilo 220 prebivalcev starih nad 15 let, od tega je bilo 108 prebivalcev brez dokončane osemletke (delež 49,1%), 75 z osemletko (delež 34,1%), 34 s poklicno in srednjo izobrazbo (15,4%) in trije z višjo in visoko izobrazbo (1,4%). Leta 1991 so bili od skupno 200 prebivalcev starih nad 15 let prav tako trije prebivalci z višjo in visoko izobrazbo (delež 1,5%). Število prebivalcev brez dokončane osemletke se je zmanjšalo na 57 (28,5%), povečalo pa se je število prebivalcev z osemletko na 84 (42%), prav tako se je povečalo število prebivalcev s poklicno in srednjo izobrazbo na 56 (28%).

d) Aktivno prebivalstvo po sektorjih dejavnosti

V obdobju 1961 do 1991 se zmanjšuje tudi število aktivnega prebivalstva.

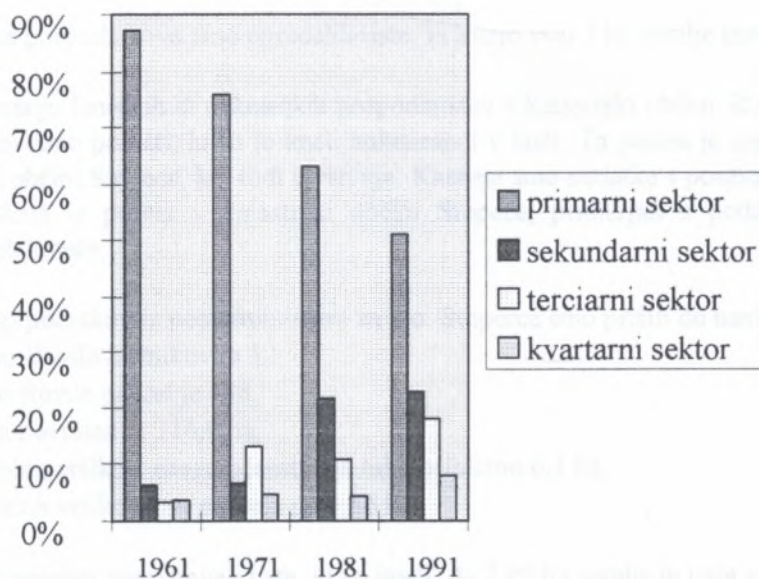
Preglednica 7: Število in delež aktivnega prebivalstva po sektorjih dejavnosti

SEKTOR		1961	1971	1981	1991	Slovenija 1993
PRIMARNI	število	160	128	88	51	
	%	87,0	75,7	63,3	51,0	4,3
SEKUNDARNI	število	11	11	30	23	
	%	6,0	6,5	21,6	23,0	46,9
TERCIARNI	število	6	22	15	18	
	%	3,3	13,0	10,8	18,0	28,0
KVARTARNI	število	7	8	6	8	
	%	3,8	4,7	4,3	8,0	20,8
SKUPAJ	število	184	169	139	100	

Viri: Popisi prebivalstva 1961, 1971, 1981, 1991

Zaposleni po dejavnostih za leto 1993. Urad R Slovenije za statistiko.

Graf 4: Delež aktivnega prebivalstva po sektorjih dejavnosti

Število aktivnega prebivalstva v Stopercah se je zmanjšalo od 184 leta 1961 na 100 leta 1991.

Delež aktivnega prebivalstva se zmanjšuje samo v primarnem sektorju. Leta 1961 je bilo v primarnem sektorju zaposlenega kar 87% vsega aktivnega prebivalstva, leta 1991 pa še vedno 51% (slovensko povprečje znaša 4,3%). Delež zaposlenih v sekundarnem, terciarnem in kvartarnem sektorju se povečuje in sicer v sekundarnem sektorju od 6% leta 1961 na 23% leta 1991, v terciarnem sektorju od 3,3% (1961) na 18% (1991) in v kvartarnem sektorju od 3,8% (1961) na 8% (1991).

e) Delovna mesta in kraj zaposlitve

Po podatkih popisa iz leta 1991 je bilo v Stopercih sto aktivnih prebivalcev. V kraju bivanja je bilo zaposlenih osem, 44 pa izven kraja bivanja: od tega 21 v drugem naselju občine (takratna občina Ptuj), 17 v drugi občini, 6 pa v drugi republiki nekdanje Jugoslavije.

Nekaj podatkov so nam "zaupali" tudi na sedežu KS Stoperce. Od približno 50 zaposlenih v naselju Stoperce jih večina dela v Majšperku. Gre predvsem za nekvalificirano oziroma priučeno delovno silo. Le 8-10 ljudi ima visoko izobrazbo. Žal obstaja majhna verjetnost, da bodo slednji v Stopercih tudi ostali, saj ustreznih služb v samem naselju ni, malo pa jih je tudi v bližnjih središčih.

Prav zaposlovanje kvalificiranih delavcev predstavlja enega od zelo pomembnih in perečih problemov v naselju Stoperce. Kvalificirani delavci se nimajo praktično nikjer zaposliti, poleg tega je še večina samskih in le malo se jih vrača nazaj. Sama izobrazbena sestava je gotovo ena od šibkih točk Stoperc in predstavlja zapreko bolj perspektivnemu razvoju naselja.

3.2 Socialnoposestne razmere v naselju Stoperce

V tem problemskem sklopu smo proučevali velikost posameznih parcel in velikost skupne posesti, razdrobljenost parcel znotraj posesti, ugotavljali smo lastništvo in deloma tudi rabo tal. Do željenih podatkov smo prišli s pomočjo ankete ter posestnih listov za k.o. Stoperce.

Za kmečka gospodinjstva smo opredelili tista, ki imajo vsaj 3 ha zemlje (ne glede na rabo tal).

Pri anketiranju kmečkih in nekmečkih gospodinjstev v katastrski občini Stopece, smo si beležili skupno površino posesti, ki so jo imeli anketiranci v lasti. Ta posest je zajemala tako posest v katastrski občini Stopece, kot tudi izven nje. Kasneje smo podatke s posestnih listov, na katerih je zabeležena le posest v katastrski občini Stopece, primerjali s podatki šestih največjih anketiranih kmetij.

Na podlagi podatkov iz posestnih listov za k.o. Stoperce smo prišli do naslednjih ugotovitev:

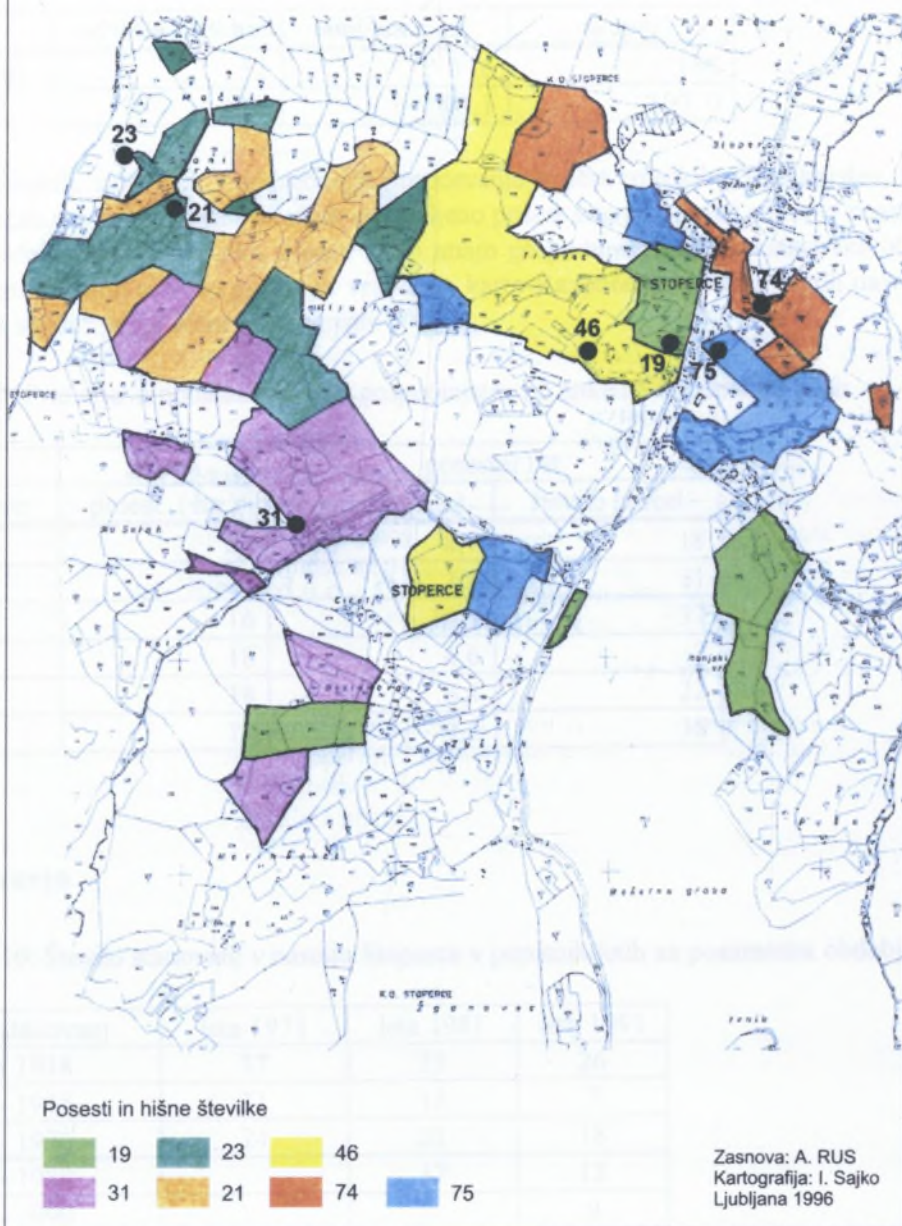
- Skupno število lastnikov je 52,
- skupno število parcel je 688,
- skupna površina je 316,9 ha,
- povprečna velikost enega posestva je tako približno 6,1 ha,
- povprečna velikost ene parcele pa 0,46 ha.

Nato smo posebej obravnavali tiste, ki so imeli do 2,99 ha zemlje in tiste z nad 3 ha zemlje.

Za tiste s pod 3 ha zemlje smo dobili naslednje rezultate:

- Skupno število lastnikov je 21,
- skupno število parcel je 72,
- skupna površina je 17,9 ha,
- povprečna velikost enega posestva je tako približno 0,85 ha,
- povprečna velikost ene parcele pa 0,25 ha.

Karta 3: PARCELE IZBRANIH POSESTNIKOV V K. O. STOPERCE

Za tiste z nad 3 ha zemlje:

- Skupno število lasnikov je 31,
- skupno število parcel je 616,
- skupna površina je 299,0 ha,
- povprečna velikost enega posestva je tako približno 9,7 ha,
- povprečna velikost ene parcele pa 0,49 ha.

Preglednica 8: Število in delež gospodinjstev glede na skupno posest v katstrski občini Stoperce po popisu leta 1991

	od 0 do 2,99 ha	več kot 3 ha	skupaj
število posesti	52	116	168
delež (%)	30,9	69,1	100,0

Kot smo že omenili, smo vzeli v podrobnejše proučevanje še šest kmečkih gospodinjstev, ki so imela po anketah največje posesti. Iz anket ugotovljeno posest smo primerjali s tisto v posestnih listih (v posestnih listih ni vpisana posest, ki jo imajo gospodinjstva izven katastrske občine Stoperce). Nato pa smo njihovo posest še vrisali na karto Razporeditev parcel šestih največjih posestnikov s stalnim bivališčem v Stopercih.

Preglednica 9: Primerjava podatkov za šest gospodinjstev po anketah in popisnih listih

gospodinjstvo	anketa	posestni list	
	posest (ha)	površina (ha)	število parcel
1.	33	8,9	18
2.	26	3,5	21
3.	16	16,3	37
4.	18	4,6	7
5.	18	6,4	22
6.	17	9,2	38

3.3 Stanovanja

Preglednica 10: Število stanovanj v naselju Stoperce v popisnih letih za posamezna obdobja

obdobje / št.stanovanj	leta 1971	leta 1981	leta 1991
do leta 1918	37	23	26
1919 - 1945	11	15	7
1946 - 1970	24	21	18
1971 - 1980		12	13
1981 - 1990			9
SKUPAJ	72	71	73

Vir: Popis prebivalstva 1971, 81, 91. Uraad R Slovenije za statistiko.

Stanovanjski fond se številčno ni bistveno spreminjal, temveč je ostajal v vseh obdobjih praktično nespremenjen. Lahko rečemo, da je stanovanjski fond zelo star, saj kar 46% stanovanj izvira izpred 2.svetovne vojne.

Podatki iz zgornje preglednice kažejo tudi na to, da se je v obdobju 1971-1991 nekaj stanovanj v Stopercih porušilo. Gre predvsem za hiše zgrajene v obdobju pred letom 1918 in v obdobju 1919-1945, vendar so zgradili nove hiše, zlasti po letu 1970.

3.4 Komunalna opremljenost stanovanj leta 1981 in 1991

Preglednica 11: Komunalna opremljenost stanovanj

	1981	1991
centralno ogrevanje + vodovod + kanalizacija * + elektrika	0	15
vodovod + kanalizacija * + elektrika	40	32
vodovod + elektrika	14	0
elektrika	12	21
vodovod	1	0
brez napeljav	4	5
kopalnica	28	46
stranišče	32	47

* kanalizacija: po definiciji popisa gre tako za greznice kot za javno kanalizacijsko omrežje. V primeru Stoperc gre samo za greznice, saj kanalizacije v naselju ni. To velja za vse podatke, ki se nanašajo na kanalizacijo.

Vzpodbuden je podatek, da je število stanovanj z vsemi štirimi elementi komunalne opremljenosti (centralno ogrevanje + vodovod + kanalizacija + elektrika) od popisa leta 1981, ko v Stopercih ni bilo zabeleženo niti eno, naraslo na 15 stanovanj po popisu leta 1991. Tudi sicer je stanovanj z boljšo komunalno opremljenostjo leta 1991 več kot leta 1981. Vsaj vodovod + kanalizacijo + elektriko je imelo v Stopercih leta 1981 40 stanovanj, leta 1991 pa 47.

Ugoden in vzpodbuden je tudi naslednji podatek: število stanovanj s kopalnico je od leta 1981 (28) naraslo na 46 stanovanj leta 1991. Podobno se je povečala tudi opremljenost stanovanj s straniščem: 32 stanovanj leta 1981 na 47 stanovanj leta 1991.

Če zgornje podatke prikažemo še nekoliko drugače:

Preglednica 12: Opremljenost stanovanj z vodovodom, elektriko in kanalizacijo

	število stanovanj leta 1981	število stanovanj leta 1991
vodovod	54 (76%)	47 (64%)
elektrika	66 (93%)	68 (93%)
kanalizacija	40 (56%)	47 (64%)

Od obravnavanih elementov komunalne opremljenosti stanovanj v Stopercih ne predstavlja problema edino **elektrika**. Elektriko ima danes 93% stanovanj. Delež je ostal nespremenjen od popisa leta 1981, saj sta do popisa leta 1991 pridobila elektriko dve gospodinjstvi.

Precej slabše je s **PTT omrežjem**. Pošta v naselju sicer deluje, kažejo pa se potrebe po novih telefonskih priključkih. Le 25% gospodinjstev v Stopercih ima telefon, pa še ti so precej nezanesljivi. Izboljšanje telefonskega omrežja je zaradi velike odmaknjenosti naselja, raztresenosti hiš in slabih cest še toliko aktualnejše. To je tudi eden glavnih problemov

celotnega območja Gozdnatih Haloz, ki je objektivno pogojen z značilnostmi prostora in poselitve.

V naselju Stoperce je tudi problematična oskrba s **pitno vodo**. Stoperce se oskrbujejo z vodo iz krajevnega vodnega zajetja pod Donačko goro. Od tu je speljan lokalni vodovod, ki pa še ni zajel vseh gospodinjstev (problem velike razpršenosti domačij). V prihodnosti načrtujejo njegovo širitev.

Nenazadnje je v Stopercih premalo pozornosti namenjeno skrbi za **odplake in za odpadke**. Kanalizacijsko omrežje v naselju ni urejeno. Imajo le greznice, ki naj bi jih po popisu iz leta 1991 imelo 64% stanovanj. Odplake se večinoma nekontrolirano stekajo v vodotoke. Nepogrešljiva tako ostaja tudi izgradnja kanalizacijskega omrežja s čistilnimi napravami.

4. ANALIZE ANKET

Anketiranje na terenu je potekalo dva dni - 1. in 2. aprila 1996. Z anketami smo želeli izluščiti razvojne probleme naselja, predvsem posestne razmere, problem delovnih mest in zaposlovanja v kraju, oblike oskrbe in migracij, krajanje pa smo spraševali tudi o njihovi viziji o stanju in prihodnosti naselja.

Anketiranih je bilo 47 gospodinjstev v naselju Stoperce (od tega 12 kmečkih, 22 polkmečkih in 13 nekmečkih gospodinjstev). Anketi za gospodinjstva sta se razlikovali glede na to, ali je gospodinjstvo po naših kriterijih kmečko (nad 3ha zemlje) ali nekmečko.

4.1 Povzetek rezultatov anketiranja za celotno naselje

Osnovne značilnosti krajevne skupnosti in naselja Stoperce

- V KS Stoperce živi 650 krajanov, v naselju Stoperce je 78 gospodinjstev (nekaj hiš je zapuščenih),
- v KS živi 8 ljudi z visoko izobrazbo, vsi so zaposleni izven naselja, zato obstaja bojazen, da bodo odšli,
- več mlajših ljudi ima končano srednjo šolo, ti bodo verjetno ostali,
- v naselju se nahaja štiri razredna OŠ, pošta, krajevni urad (matična služba), trgovina, dve gostilni, Kmetijska zadruga,
- od storitvenih dejavnosti so v KS prisotne trgovina, avtoprevoznništvo in zidarstvo,
- v zadnjih desetih letih je bilo v Stopercih zgrajenih 5 novih hiš, v zadnjih tridesetih letih pa 15-20 hiš.

Gospodarske in ostale dejavnosti v naselju

Kmetijstvo

- 90% kmečkih gospodinjstev živi na 2-30ha veliki kmetiji,
- njivskih površin je zelo malo (nekdanje so sejali pšenico, koruzo, oves, krompir), nekdanje posevke s pšenico so opustili, zasadili so silažno koruzo,
- opaziti je preusmeritev v mlečno proizvodnjo in v vzrejo plemenskih telic, deluje tudi šest piščančjih farm (gre za kooperantstvo s Perutnino Ptuj in Kmetijsko zadrugo Ptuj), del živine prodajo na prostem trgu,

- skoraj vsi imajo vinograd, 5-6 ljudi se intenzivno ukvarja z vinogradništvom,
- dopolnilna dejavnost kmetij je gozdarstvo (bukev, hrast).

Industrija

- Industrijskega obrata v naselju ali v KS ni,
- 50 ljudi iz naselja je zaposlenih v Tovarni tekstilnih izdelkov Majšperk in v Planiki Ptuj,
- v glavnem gre za nekvalificirane in priučene delavke in delavce,
- l' zaposlenih je polkmetov,
- 40 ljudi hodi na delo v Rogatec oz. Rogaško Slatino.

Turizem

- Lani so odprli prvo turistično kmetijo (hrana le ob predhodni najavi),
- možnosti vidijo v razvoju lovskega turizma (zlasti italijanski lovci), gre predvsem za lov na divjačino in gamse, ki bivajo na Donački gori (trop 15-20 odraslih živali).

Infrastrukturna opremljenost

Prometno omrežje:

- Gre za krajevne, lokalne in regionalne cestne povezave,
- ceste so slabo prevozne in ne omogočajo dnevne migracije (zaradi plazu je neprevozna regionalna cesta Majšperk-Rogatec),
- avtobusi na relaciji Majšperk - Ptuj vozijo 5x dnevno.

Komunalna opremljenost:

- S prostovoljnimi delom je bil zgrajen krajevni vodovod z zajetjem pod Donačko goro,
- kanalizacije v naselju ni, večina hiš ima greznice ali izpust po hribu navzdol,
- odvoz smeti je urejen,
- velik problem so gnojne jame.

PTT opremljenost:

- 25% gospodinjstev ima telefon, še 60 gospodinjstev pa bi ga rado dobilo (telefonski priključek stane okrog 2000 DEM),
- zaradi racionalizacije je bil zaprt oddelek policije v Majšperku (ostala je samo policijska postaja), ki je imela telefonsko centralo večjih zmogljivosti in prek katere so klicali tudi prebivalci Stoperc. Telefonske zveze so precej slabe.

Utrip naselja:

- Zelo dejavno je kulturno prosvetno društvo,
- znane so tudi ljudske pevke, ki večkrat sodelujejo na prireditvah na Ptuj, posneli pa so jih tudi za radio in TV,
- krajani igrajo mali nogomet in košarko,
- v Stopercih je štirirazredna OŠ, nekoč je bila kompletna osemletka (ko je osemletko zaključeval predsednik KS je bilo v 8. razredu 27 učencev), danes je iz cele KS v šoli samo še 48 otrok,
- učitelji stanujejo izven KS in se dnevno vozijo v službo, nekatere učiteljice so domačinke,
- en otrok v naselju hodi v vrtec v Majšperk,
- najbližji zdravnik je v Majšperku, ki pa dela sam, zato so dolge čakalne vrste, ginekolog je na Ptuj.

4.2 Anketiranje gospodinjstev v naselju Stoperce

Preglednica 13: Osnovni podatki o vseh anketiranih gospodinjstvih

št. ankete	hišna št.	tip	št. članov	št. generacij	naslednik	velikost (ha)	delež gozda
		1...K 2...P 3...N			0...ne 1...? 2...da		
1	1	1	2	1	0	8	0,50
2	4	1	6	3	2	33	0,50
3	7	1	6	3	2	26	0,54
4	8	2	4	2	1	5	0,50
5	9	1	4	2	2	20	
6	10	2	3	2	2	1	
7	13c	3	3	2			
8	14	1	1	1	0	7	0,50
9	15	3	2	2			
10	16	3	2	2			
11	17	1	4	3	2	10	
12	18	2	2	1	0	3	
13	18a	3	4	3			
14	19	1	9	3	2	10	
15	21	1	3	3	2	16	0,50
16	22	1	4	2	2	12	0,50
17	23	2	6	3	2	8,5	0,25
18	24	2	2	2	0	8	
19	31	1	4	3	2	7	0,43
20	32	2	5	3	2	18	
21	45	2	2	2	1	2,5	
22	46	2	2	2	2	3	
23	47	2	4	3	1	14	
24	49	2	6	3	2	10	0,30
25	50	2	4	2	2	17	0,65
26	52	2	10	3	2	7	0,29
27	54a	2	4	2			
28	55	2	4	2	2	5,66	0,71
29	56	1	3	2	2	13,5	0,41
30	59	2	2	1	1	8	0,44
31	60	2	6	3	2	7	0,67
32	61	3	2	1			
33	62	3	1	1			
34	63	3	1	1			
35	64	2	3	2			
36	65	3	1	1			
37	67	2	3	3	2	4	0,25
38	67a	2	2	1	2	3	0,17
39	68	3	4	3			
40	71	2	6	2	1	8	0,38
41	73	2	7	2	2	3,5	0,71
42	74	2	2	2	1	8	0,13
43	75	1	4	3	2	18	
44	75a	3	5	2			
45	76	3	4	2			
46	78	3	6	3			
47	82	3	5	2			
N =	47	47	47	47	32	32	21
povprečje		2,02	3,81	2,17	1,56	10,15	0,44
max		3	10	3		33	0,71
min		1	1	1		1	0,125
vsota			179			324,66	

Glavne značilnosti dobljenih rezultatov:

- V vzorec smo zajeli 47 gospodinjstev (60% vseh gospodinjstev v naselju Stoperce oz. 27% gospodinjstev v KS Stoperce) od tega: 13 nekmečkih gospodinjstev, 22 polkmečkih in 12 kmečkih gospodinjstev,
- v vseh gospodinjstvih živi 179 prebivalcev od skupno 251 prebivalcev Stoperc po popisu 1991 (zajeli smo 71% prebivalstva živečih v naselju Stoperce),
- povprečno število članov gospodinjstva je 3,8; največja so kmečka gospodinjstva (več kot štiri člani), najmanjša pa nekmečka (trije člani),
- več kot 80% kmečkih gospodinjstev ima naslednika, na polkmečkih pa ima naslednika komaj dobra polovica,
- vsa gospodinjstva imajo v lasti 324,66 ha zemljišč (od tega je 147 ha gozdnih površin - 45%), povprečna velikost posestva je 10,1 ha ,
- kmečka posestva so v povprečju velika okrog 15ha (delež gozda je 48%), polkmečka pa so velika nekaj nad 7ha (delež gozda je nekaj manjši 42%).

Preglednica 14: Statistični podatki o opravljenih anketah

	vse	kmečka	polkmečka	nekmečka
numerus	47	12	22	13
prebivalcev	179	50	89	40
člani/gospodinjstvo	3,8	4,17	4	3,1
naslednik		10/12 (83,3%)	12/22 (54,5%)	
povpr. posest	10,1	15,04	7,21	
skupaj posest	324,66	180,5 (55,6%)	144,16 (44,4%)	
delež gozda	147,19	0,48	0,42	

4.2.1 POVZETEK ANALIZE NEKMEČKIH GOSPODINJSTEV

Nekmečkih je bilo 13 od 47 anketiranih gospodinjstev (28% od vseh gospodinjstev v naselju Stoperce). V nekmečkih gospodinjstvih živi skupno 40 družinskih članov (od enega samega do pet in šest članov v gospodinjstvu). V štirih gospodinjstvih živi ena sama generacija, v treh pa tri generacije - starši, otroci in vnuki.

Večina hiš nekmečkih gospodinjstev leži v dnu glavne ali stranskih dolin ali na pobočjih nad njimi. To je pomembno zaradi boljših cestnih povezav, ki so za višje ležeče predele in gospodinjstva na slemenih izredno slabe.

Preglednica 15: Nekmečka gospodinjstva

hišna številka	število članov	število generacij
13c	3	2
15	2	2
16	2	2
18a	4	3
61	2	1
62	1	1
63	1	1
65	1	1
68	4	3
75a	5	2
76	4	2
78	6	3
82	5	2
povprečje	3.08	1.92
max	6	3
min	1	1
vsota	40	

Odgovori na anketna vprašanja nekmečkih gospodinjstev so dali naslednje rezultate:

Centralni kraji:

- Lokalna centra sta naselji Stoperce in Majšperk (v obeh se predvsem dnevno oskrbujejo),
- večji centri za dolgoročno oskrbo so: Ptuj (močno prevladuje), Rogatec, Rogaška Slatina in Maribor .

Prednosti življenja v Stopercah:

- Kot najpogostejši odgovor se pojavlja navezanost na domači kraj.

Pomanjkljivosti naselja:

- Slabe ceste so na prvem mestu,
- nekateri nimajo telefona,
- primankuje delovnih mest,
- v naselju ni zdravnika,
- slabe avtobusne povezave,
- ni športne dvorane (predvsem za otroke).

Nadaljnji razvoj naselja:

Vaščani vidijo bodoči razvoj naselja različno, in sicer:

- opuščanje kmetij, izseljevanje,
- ukvarjanje s kmetijstvom,
- razvijanje turizma - vinogradniških kmetij,
- problem lociranja industrijskih obratov (zaradi oddaljenosti).

Možnosti zaposlitev v naselju:

- Trenutno so zelo slabe (le v trgovini in gostinskih obratih),
- odpiranje novih obratov je oteženo zaradi pomanjkanja denarja ali iz bojazni po neuspehu (majhen kraj - majhno povpraševanje),
- več možnosti je za odprtje manjših obratov oziroma lokalov (npr. frizerski salon, šiviljstvo).

4.2.2 POVZETEK ANALIZE POLKMEČKIH GOSPODINJSTEV

Polkmečkih gospodinjstev je bilo 22 (47% vseh anketiranih gospodinjstev) z 89 družinskimi člani. V večini gospodinjstev živijo pripadniki dveh generacij. Povprečno gospodinjstvo šteje štiri člane, v enem gospodinjstvu pa živi kar deset članov treh generacij. Niso pa redka tudi gospodinjstva s sedmimi in šestimi člani. Enočlanskega gospodinjstva med polkmečkimi gospodinjstvi ni.

Preglednica 16: Polkmečka gospodinjstva

hišna številka	število članov	število generacij	naslednik	velikost	delež gozda
10	3	2	2	1	
45	2	2	1	2.5	
18	2	1	0	3	
46	2	2	2	3	
67a	2	1	2	3	0.17
73	7	2	2	3.5	0.71
67	3	3	2	4	0.25
8	4	2	1	5	0.50
55	4	2	2	5.66	0.71
52	10	3	2	7	0.29
60	6	3	2	7	0.67
24	2	2	0	8	
59	2	1	1	8	0.44
71	6	2	1	8	0.38
74	2	2	1	8	0.13
23	6	3	2	8.5	0.25
49	6	3	2	10	0.30
47	4	3	1	14	
50	4	2	2	17	0.65
32	5	3	2	18	
54a	4	2			
64	3	2			
numerus	22	22	20	20	13
povprečje	4.05	2.18	1.50	7.21	0.42
max	10	3		18	0.71
min	2	1		1	0.13
vsota	89			144.16	

Brez naslednika je dvoje gospodarstev (eno leži tik ob cesti, drugo pa visoko na slemenu), dobra polovica pa ima naslednika znanega že danes. V primerjavi s kmečkimi gospodinjstvi je vprašanje naslednika bolj pereče.

Več kot 10 ha zemlje imajo štiri gospodinjstva, manj kot 4 ha pa sedem. Delež gozda je v povprečju nekaj nižji kot pri kmečkih gospodinjstvih (42%), se pa močno razlikuje ne glede na velikost posestva: največji delež gozda (71%) imata posestvi, ki sta veliki 5.66ha oz. 3.5ha, najmanjši delež gozda (13%) pa ima posestvo veliko 8ha. Pri posestvih večjih od 10ha se delež gozda giblje od 30% do 65%.

4.2.3 POVZETEK ANALIZE KMEČKIH GOSPODINJSTEV

Kmečkih gospodinjstev je bilo anketiranih najmanj (12 oz. dobro četrtno vseh anketiranih gospodinjstev). Čeprav je kmečkih gospodinjstev manj od nekmečkih pa živi v njih deset prebivalcev več (skupaj živi v kmečkih gospodinjstvih 50 ljudi). Kmečka gospodinjstva so med vsemi najštevilčnejša; v gospodinjstvu živi od devet članov (tri generacije) pa do ene članice.

Večina kmetij nima problemov z naslednikom, ena je že zapuščena, na eni pa živi ostarela gospa. Povprečna velikost kmetij je 15ha, največja meri 33ha (pol gozdnih površin), najmanjši kmetiji imata 7 ha (delež gozda od 43% do 50%), kar je primerljivo s polkmečkimi posestmi. Manj kot 10ha zemlje imajo tri gospodinjstva. Delež gozda ne presega polovice vse posesti.

Preglednica 17: Kmečka gospodinjstva

hišna številka	število članov	število generacij	naslednik	velikost	delež gozda
4	6	3	2	33	0.50
7	6	3	2	26	0.54
9	4	2	2	20	
75	4	3	2	18	
21	3	3	2	16	0.50
56	3	2	2	13.5	0.41
22	4	2	2	12	0.50
19	9	3	2	10	
17	4	3	2	10	
1	2	1	0	8	0.50
31	4	3	2	7	0.43
14	1	1	0	7	0.50
numerus	12	12	12	12	8
povprečje	4.17	2.42	1.67	15.04	0.48
max	9	3		33	0.54
min	1	1		7	0.41
vsota	50			180.50	

4.2.4 PREDNOSTI IN SLABOSTI NASELJA STOPERCE

Spodaj navedene probleme smo zaznali na terenu ob anketiranju in pogovoru s krajanji Stoperc. Zaradi preglednosti smo jih razvrstili v nekaj vsebinskih sklopov glede na to ali imajo pozitiven ali negativen vpliv (po mnenju krajanov) na razvoj oz. stanje v Stopercah:

PROBLEMI Z NEGATIVNIM PREDZNAKOM:

Lega, relief in problemi povezani z njima

- Neugodna reliefna konfiguracija terena (naklon, ekspozicija in velika reliefna energija),
- zaradi velikih naklonov je strojna obdelava nemogoča,
- pogosti so usadi in plazovi,
- raztresenost hiš in velika oddaljenost od naselja,
- cestne povezave višje ležečih kmetij,
- oddaljenost od trga oz. obrobna lega.

Vzdrževanje in investiranje v izgradnjo nove infrastrukture

- Vzdrževanje cest je "pod kritiko", čeprav je npr. cesta Majšperk-Rogatec republiškega pomena,
- telefonija; malo priključkov, slabe zmogljivosti, novi pa so zelo dragi.

Načrtovanje in urejanje prostora

- Težave pri prekvalifikaciji zemljišč v druge kategorije (zakonske omejitve),
- problem zaščitene kmetij,
- dno doline je zaradi plinovoda zaščiteno in onemogoča nadaljno širitev naselja v dolini (nepozidan koridor),
- dodatna težava je zamočvirjeno dno doline, zato je zemlja za kmetijstvo neprimerna,
- sanacija starih hiš: ni nobene strokovne pomoči za ohranjanje naravne in kulturne dediščine in ni denarja.

Problemi oskrbnih in storitvenih dejavnosti

- Ukinitve ambulante,
- slaba patronažna služba,
- oddaljenost veterinarske službe.

Kmetijski problemi

- Ni oblikovanega trga, za prodajo kmetijskih pridelkov,
- slabo delovanje kmetijske pospeševalne službe (ta je bila zadnjič v kraju v začetku osemdesetih let, ko se nekatere kmetije pridobile silose),
- problemi zaradi nestabilnega odkupa plemenskih telic (poskušajo reševati v okviru Društva za vzrejo plemenskih telic),
- problemi pri odkupu mleka s starni Kmetijske zadruge Ptuj.

Delovna mesta in zaposlitve

- Problem zaposlovanja (v glavnem NK ali priučeni, drugih delovnih mest ni),
- neugodna kvalifikacijska struktura (zlasti moškega dela) prebivalstva - izobraženi odhajajo, neizobraženi pa ostajajo v kraju.

Utrip kraja

- Neugodna starostna struktura, veliko je ostarelih prebivalcev in zelo malo otrok,
- problem samskih moških,
- pomanjkanje animatorjev oz. vzpodbujevalcev, nosilcev življenja v kraju. Prebivalci sami ne vidijo rešitve in so zadovoljni s stanjem,
- ni pogojev za šport in rekreacijo mladih ter starejših.

Lokalna samouprava

- Nova občina ni prinesla zaželjenega, stanje je bistveno slabše kot prej, ko so bili del občine Ptuj,
- krajevna skupnost ni pravna oseba, zato ne more odpreti lastnega računa in samostojno gospodariti z denarjem za dokončanje projektov (vodovod, asfaltiranje cest...).

POZITIVNI ELEMENTI V NASELJU:

Naravni elementi

- Atraktivna razgibana pokrajina,
- zdravo okolje,
- tradicionalna pridelava in predelava sadja,
- dobri pogoji za pohodništvo,
- lovski turizem.

Družbeni elementi

- Močna tradicionalna navezanost na kraj,
- vaška solidarnost in sodelovanje pri vaških aktivnostih (npr. izgradnja večnamenskega Doma),
- gostoljubnost prebivalcev,
- vključevanje v družabno življenje in delo v društvih,
- medsebojno zaupanje.

5. RAZVOJNE MOŽNOSTI STOPERC

Prebivalci Stoperc v Zahodnih Halozah so močno navezani na svoj kraj. Žal imajo zelo malo stikov s svetom: priložnost spoznati nekaj novega, drugačnega bi jim pomagala razširiti obzorja in jim odprla ideje, kako naprej.

Naravne razmere niso najbolj ugodne, še zlasti s polpreteklega, agrarnega vidika. Z vidika sodobnega ali bolje rečeno mestnega človeka pa ima ta pokrajina kvalitete, ki jih drugje ni več: zanimivo pejsažno podobo kot odraz razgibanosti reliefa, gozdnatosti in množice majhnih potokov, skromno in s pridihom preteklosti ohranjeno kulturno zgodovinsko dediščino, ki ji poseben pečat dajejo ljudje s svojo odprtostjo in nepokvarjenostjo. Nedotaknjena pokrajina postaja vrednota, ki jo ponavadi šele nazadnje odkrijejo tudi domačini.

Stoperce nikoli ne bodo mogle biti hkrati kraj bivanja in zaposlitve, vsaj za večino prebivalstva ne. Malo verjetno je, da bi v Stopercih odprli manjši industrijski obrat. Verjetno se bodo okrepili migracijski tokovi, če bodo ceste to omogočale in če bodo prebivalci imeli vzrok za vsakodnevno vožnjo - to pa je delo oz. zaposlitev. Življenskega pomena je ohranitev delovnih mest v Majšperku. Dokler so ceste samo žile odvodnice, ne pa tudi žile dovodnice, bo počasen, vendar nezadržan proces izseljevanja nadaljeval.

Stoperce so danes stišiče dveh razvojnih faz: končuje se obdobje agrarne družbe, hkrati pa se zaradi težav tovarn v Majšperku za del prebivalstva končuje tudi industrijska faza. Kako premostiti ta "prehodni" čas, predvsem pa kako zagotoviti nadaljni razvoj z novimi delovnimi mesti? Rešitev je kompleksna in je odvisna od številnih dejavnikov.

Potrebno je sprostiti naravni potencial oz. lokalne gospodarske surovine. Ko govorimo o surovinah mislimo na prostor v celoti in na njegove danosti. V ospredju izkoriščanja mora biti raba in ne izraba prostora.

Naravni potencial predstavlja pokrajina v celoti (zlasti z vidika koriščenja prostega časa), pa tudi njegovi pokrajnotvorni elementi. Pokrajina nudi možnosti za razvoj turizma, tako stacionarnega (kmečki turizem) kot tudi prehodnega (gostje zdravilišča iz Rogaške Slatine in Ptujskih toplic, obiskovalci Ptujске gore, šolske ekskurzije). Izkoriščanje tega potenciala pomeni odpiranje novih delovnih mest, stalen vir dohodka, za nekatere pa tudi pomemben vir dodatnega dohodka.

Pri tem je posebej potrebno poudariti, da v turističnem pogledu uspevajo samo tiste pokrajine, ki na turizem gledajo celovito. Turistu je potrebno ponuditi še nekaj za zraven - npr. suho sadje ali kak drug domač izdelek. Takšne in podobne aktivnosti so lahko vir dodatnega zaslužka.

Od gospodarskih dejavnosti vidimo nekaj možnosti v izkoriščanju lesa. V dolini praktično ni lesne obrti - mizarske delavnice, ki bi z raznovrstnimi izdelki pokrivala lokalno tržišče. Za kaj takšnega je potrebno znanje, ki ga mladi že imajo, saj je njihova izobrazbena struktura bistveno boljša od starejše generacije.

Od kmetijstva je pomembna samo živinoreja. Vse aktivne in za bodoči razvoj niti ne vprašljive kmetije, so to že ugotovile. Manjka predvsem znanja za boljšo kakovost, domačo predelavo in bolj samostojen nastop. Pozna se, da kmetijske strokovne službe ne opravljajo svojega dela.

Če upoštevamo samo naravne pogoje, so možnosti tudi za pridelavo sadja. Ta nekoč pomembna dopolnilna dejavnost, ni več prisotna v zavesti krajanov. V povezavi s celostnim turizmom, bi morda lahko obudili stare sorte, organizirali sušenje sadja in ga kot zanimiv, naravi prijazen izdelek za začetek ponudili obiskovalcu.

Pomemben razvojni dejavnik v kraju je šola, kjer se učijo inovativnega, kreativnega in odprtega mišljenja. Nekaj neizkoriščenih možnosti ponuja velik šolski vrt, kjer bi lahko - ob pomoči krajanov in KS - uredili nekakšen biosadovnjak z domačim sadjem.

V svetu so znani primeri, da podeželje pridobiva tako na bivalnem kot tudi delovnem pomenu. Iz skandinavskih držav poznamo primere Teledomov, kjer ljudje z visoko izobrazbo ob pomoči sodobnih komunikacijskih sredstev (računalniki, modemi, faksi) opravljajo različne - predvsem storitvene in intelektualne dejavnosti - kar doma. Bivalno okolje je primerno, neprimerna pa je infrastruktura.

Med prednostne naloge nedvomno spadajo:

- Takojšnja ureditev regionalne cestne povezave,
- izboljšanje telekomunikacijske infrastrukture,
- ohranitev delovnih mest v Majšperku.

6. VIRI

1. Bračič, V., 1982: Gozdnate Haloze, Založba Obzorja, Maribor.
2. Gosar, A., Jeršič, M., 1995: Slovenija - turistični vodnik, Mladinska knjiga, Ljubljana
3. Kovačič M., in ostali, 1994: Zahodne Haloze jutri (Program celostnega razvoja "Zahodne Haloze", Razvojna študija), Družba za razvoj podeželja, d.o.o., Ljubljana.
4. Kovačič M., in ostali, 1995: Socio-ekonomska in velikostna struktura kmetij v Sloveniji v obdobju 1981-1991, Inštitut za agrarno ekonomiko Biotehniške fakultete Univerze v Ljubljani in Zavod Republike Slovenije za statistiko, Ljubljana.
5. Melik, A., 1957: Štajerska (s Prekmurjem in Mežiško dolino), Slovenska matica
6. Popis 1991, Stanovanje in stanovalci, vrsta stanovanj in leto zgraditve po naseljih in občinah
7. Popis 1991, Zaposleni po naselju stalnega prebivališča in kraju dela, nezaposleni, dnevni migranti ter učenci in študentje po naseljih in občinah
8. Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj 1981, Stanovanja in stanovalci, vrsta stanovanj in leto izgradnje, 2. del.
9. Popis prebivalstva, gospodinjstev in stanovanj leta 1981, Stanovanja in stanovalci, napeljavain pomožni prostori v stanovanjih, vrsta materiala, število ter površina stanovanj v družbeni lastnini, 1. del.
10. Popis stanovništva i stanova 1971, Stanovi, godina izgradnje i kvalitete, beograd 1972, savezni zavod za statistiko.
11. Štrucl D., in ostali, 1991: Kompleksni razvojni program za Haloze, Nov'na , Studio podeželja, d.o.o., Ravne na Koroškem.

Fotografija 1: Dno doline je neposeljeno in je kljub mokrotnosti spremenjeno v njive, hiše so stisnjene na stik ravnega sveta in gričevja

Fotografija 2: Dvostopenjski kompleks večnamenskega, večfunkcijskega Doma, kjer so imeli stari domači

Fotografija 3: Skupinski prostor za večnamensko, večfunkcijsko in kuharico ter zadobivalni

Fotografija 2: Večnamenski Dom, ki so ga krajani zgradili s prostovoljnim delom. V njem je sedež krajevne skupnosti, pošta in manjša dvorana.

Fotografija 3: Osrednji del Stoperc sestavljajo večnamenski Dom, šola in hiše okrog cerkve

Fotografija 4: Skupinski posnetek učencev, učiteljice in kuharice ter nadebudnih raziskovalcev 4.letnika geografije

Fotografija 5: Zaradi plazu je bila zaprta magistralna cesta proti Rogatcu

Fotografija 6: Majhen plaz za Slovenijo in velik plaz za Gozdnate Haloze - skrb države za usklajen (policentrični) razvoj Slovenije je na zahtevni preizkušnji...

7. KAZALO VSEBINE

UVOD.....	1
1. GEOGRAFSKE ZNAČILNOSTI HALOZ IN NASELJA STOPERCE	2
1.1 Lega in položaj ter predstavitev Stoperc.....	2
2. NARAVNE ZNAČILNOSTI	5
2.1 Geološka sestava tal in relief.....	5
2.2 Vodovje.....	5
2.3 Prsti in rastje.....	5
2.4 Klima	6
3. SOCIALNO EKONOMSKE ZNAČILNOSTI NASELJA.....	6
3.1 Demografske značilnosti	6
3.2 Socialnopošestne razmere v naselju Stoperce	10
3.3 Stanovanja.....	12
3.4 Komunalna opremljenost stanovanj leta 1981 in 1991.....	13
4. ANALIZE ANKET	14
4.1 Povzetek rezultatov anketiranja za celotno naselje.....	14
4.2 Anketiranje gospodinjstev v naselju Stoperce	16
4.2.1 POVZETEK ANALIZE NEKMEČKIH GOSPODINJSTEV	17
4.2.2 POVZETEK ANALIZE POLKMEČKIH GOSPODINJSTEV	19
4.2.3 POVZETEK ANALIZE KMEČKIH GOSPODINJSTEV	20
4.2.4 PREDNOSTI IN SLABOSTI NASELJA STOPERCE	20
5. RAZVOJNE MOŽNOSTI STOPERC	22
6. VIRI.....	24
7. KAZALO VSEBINE.....	28

SEZNAM PREGLEDNIC:

PREGLEDNICA 1: POVRŠINE IN DELEŽ UPORABLJANIH ZEMLJIŠČ KMEČKIH GOSPODARSTEV V KS STOPERCE PO POPISU LETA 1991 (3, STR. 15).....	2
PREGLEDNICA 2: REGIONALNE, LOKALNE IN KRAJEVNE CESTE V KS STOPERCE V KM LETA 1992 (3)	3
PREGLEDNICA 3: GIBANJE ŠTEVILA PREBIVALSTVA V OBDOBJU 1961/91	7
PREGLEDNICA 4: INDEKSI RASTI PREBIVALSTVA V OBDOBJU 1961/91	7
PREGLEDNICA 5: STRUKTURA PREBIVALSTVA PO STAROSTNIH SKUPINAH V OBDOBJU 1961/1991	7
PREGLEDNICA 6: INDEKS STARANJA PREBIVALCEV V OBDOBJU 1961/91	8
PREGLEDNICA 7: ŠTEVILO IN DELEŽ AKTIVNEGA PREBIVALSTVA PO SEKTORJIH DEJAVNOSTI.....	9
PREGLEDNICA 8: ŠTEVILO IN DELEŽ GOSPODINJSTEV GLEDE NA SKUPNO POSEST V KATSTRSKI OBČINI STOPERCE PO POPISU LETA 1991	12
PREGLEDNICA 9: PRIMERJAVA PODATKOV ZA ŠEST GOSPODINJSTEV PO ANKETAH IN POPISNIH LISTIH.....	12
PREGLEDNICA 10: ŠTEVILO STANOVANJ V NASELJU STOPERCE V POPISNIH LETIH ZA POSAMEZNA OBDOBJA	12
PREGLEDNICA 11: KOMUNALNA OPREMLJENOST STANOVANJ	13
PREGLEDNICA 12: OPREMLJENOST STANOVANJ Z VODOVODOM, ELEKTRIKO IN KANALIZACIJO	13
PREGLEDNICA 13: OSNOVNI PODATKI O VSEH ANKETIRANIH GOSPODINJSTVIH.....	16
PREGLEDNICA 14: STATISTIČNI PODATKI O OPRAVLJENIH ANKETAH.....	17
PREGLEDNICA 15: NEKMEČKA GOSPODINJSTVA	18
PREGLEDNICA 16: POLKMEČKA GOSPODINJSTVA.....	19
PREGLEDNICA 17: KMEČKA GOSPODINJSTVA.....	20

SEZNAM GRAFOV:

GRAF 1: GIBANJE ŠTEVILA PREBIVALCEV V OBDOBJU 1961/91	7
GRAF 2: STAROSTNA SESTAVA PREBIVALCEV V OBDOBJU 1961/91	8
GRAF 3: INDEKS STARANJA PREBIVALCEV V OBDOBJU 1961/91.....	8
GRAF 4: DELEŽ AKTIVNEGA PREBIVALSTVA PO SEKTORJIH DEJAVNOSTI	9

SEZNAM KART:

KARTA 1: KS STOPERCE V OBČINI MAJŠPERK	4
KARTA 2: PRIKAZ ZEMLJIŠČ NAJVEČJIH POSESTNIKOV V STOPERCAH.....	11

SEZNAM FOTOGRAFIJ:

- Fotografija 1: Dno doline je neposeljeno in je kljub mokrotnosti spremenjeno v njive, hiše so stisnjene na stik ravnega sveta in gričevja
- Fotografija 2: Večnamenski Dom, ki so ga krajani zgradili s prostovoljnim delom. V njem je sedež krajevne skupnosti, pošta in manjša dvorana.
- Fotografija 3: Osrednji del Stoperc sestavljajo večnamenski Dom, šola in hiše okrog cerkve
- Fotografija 4: Skupinski posnetek učencev, učiteljice in kuharice ter nadebudnih raziskovalcev 4. letnika geografije
- Fotografija 5: Zaradi plazu je bila zaprta magistralna cesta proti Rogatcu
- Fotografija 6: Majhen plaz za Slovenijo in velik plaz za Gozdnate Haloze - skrb države za usklajen (policentrični) razvoj Slovenije je na zahtevni preizkušnji...